

מאמר שני

ש ע ר י ת פ ל ה

א

ענין התפלות נמצא בהם כח הפעולה הנפלאה אשר היא כלולה, לאיש הדורש את ה' וקרבתו יחפץ, מכל עניני אמונה, וקבלת מלכות שמים שלימה, עבדות בלבב שלם, יראה אהבה ודביקות, הכנעה והשתחויה וכו' ועי' בא לתשובה וכו' (לשון מרן זי"ע ביסוד העבודה ח"ב פ"ט אות ט'). והנה מסתבר כי כמו שהתפלה נמצא בה כח הפעולה הנפלאה להשפיע כל הענינים הללו, שהם יסודי התורה, כמ"כ הענינים הללו הם היסודות מהם תבנה ותתכונן התפלה הראוי.

וראש וראשון לענינים אלו המה האמונה והבטחון שהם הרקע הכללי לעניני תפלה. כגודל בהירות אמונתו כי הקב"ה שומע תפלת כל פה, ולו לבדו ראוי להתפלל ואין לזולתו ראוי להתפלל, וכמדת בטחונו שאפי' אם אינו הגון ואינו כדאי ירחם עליו כרחם אב על בנו, כך נפתחים פיו ולבו בתפלה, וירגיש כי עומד הוא נוכח פני ה', ושופך לבו לפניו. וכן תהי' תפלתו מקובלת לפניו ית', כמאמר מרן בעל בית אברהם זי"ע עה"פ ואתחנן אל ה', דאיתא בחז"ל כי משה התפלל תקט"ו תפלות כמנין ואתחנן (דב"ר פי"א), ופירש ע"פ מאה"כ (תהלים קב) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם תכתב זאת לדור אחרון ועם נברא יהלל י', שיש שצועקים הרבה ואינם נענים ועד שלבם מתפוצץ בקרבם, אך האמת הוא שיהודי מחויב להאמין כי כל תפלה ואפי' תנועה בעלמא שיהודי פונה להקב"ה אינה הולכת לאיבוד. וזה שאמר הכתוב פנה אל תפלת הערער, הערער הוא עץ סרק הגדל במדבר ואין בו שום לחלוחית, אפילו תפלה יבשה שאין בה לחלוחית דקדושה בחי' תפלת הערער, גם בתפלה כזו לא בזה. ואומר עוד תכתב זאת לדור אחרון וגו', הכוונה לדור עקבתא דמשיחא, שההסתר והחשכות יהי' גדול מאד, וגם חזון לא ימצאו מה, והרבה צועקים ואינם נענים, יכתבו זאת על לוח לבם כי באמת הקב"ה פונה אפי' אל תפלת הערער, ושומע תפלת כל פה, אפי' תפלה יבשה, ומה שלא

נענה כי יש חשבונות למעלה אם טוב עבורו שיתמלא מבוקשו, ומתי למלא מבוקשו, ועי' כח האמונה הזאת עם נברא יהלל י', זה יחזק לבם של ישראל לבקש ולהתפלל לה'. ועד"ו הי' ענין תפלות משה שהתפלל כ"כ הרבה תפלות, ואם כי בפועל לא נענה, שכך הי' רצונו ית', כמו שדרשו חז"ל כי הי' זה טובת כלל ישראל שלא יכנס לא"י, אך עצם תפלותיו נתקבלו ועשו רושם ופעלו ענינים נשגבים, שעי"ז שא"ל הקב"ה עלה ראש הפסגה וגו' וראה בעיניך וגו' זכה בראייתו זו לאותם תיקונים גדולים שבעבורם רצה ליכנס לארץ. ובספר בן פורת יוסף מבעל התולדות זי"ע מביא: שמעתי ממורי (הבעש"ט) ענין התפלה יאמין כשיצא מפיו נוסח התפלה מה ששואל מיד הוא נענה, וכ"ת הא לפעמים אינו, שלא מצא מבוקשו, הענין הוא שהוא בהעלם ממנו וכו'. עד כאן. האמונה שהקב"ה שומע תפלתו היא אחד היסודות לכך שתפלתו של יהודי תהי' מקובלת, שכידוע ע"י האמונה ממשיך הדבר שמאמין בו, ובאמונתו זאת ממשיך שתפלתו תהי' מקובלת. ובכלל האמונה החוט המשולש: (א) עיקר האמונה בהשגחתו הפרטית ית', שהוא בורא ומנהיג והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים (ב) כי לו לבדו ראוי להתפלל ואין לזולתו ראוי להתפלל (ג) כי הבורא ית' שומע תפלת כל פה, ורחמיו וחסדיו מיוחדים על בני ישראל, אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי, ושועת עניים אתה תשמע צעקת הדל תקשיב ותושיע.

ולמעלה מכח האמונה יש כח עילאי יותר להמשך הישועה והוא ענין הבטחון. גם בעת שהקטרוגים מעכבים את הישועה, הבטחון האמיתי הוא בבחי' תרופת פלא אשר ישבר דלתות נחרשת ובריחי ברזל. היות והוא כבן הבוטח על רחמי אביו, אע"פ שאינו הגון ואינו כדאי, מתבטלים ממנו כל עניני קטרוגים. וכמרומו בתהלים (כב) א' א' למה עזבתני וגו', א' אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי וגו', כך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו וגו' כך בטחו ולא בוש. פי' בזמן הסתר, שאז הוא בבחי' א' אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי, יש עצה אחת והיא ע"ד כך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו,

וסוף, ועד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה, שמשמעותם התבטלות כולו לפניו ית"ש, שזה עיקר התפלה (וכמו שהאריך בזה מהר"ל בנתיב העבודה פ"ו).

וע"פ המבואר שעניני תפלה כוללים התיחדות והתדבקות אליו ית"ש, השרשת אמונה ובטחון בה, וכניעת הנפש והתבטלותה המוחלטת לפניו ית"ש, יתיישב מה שיש מתקשים להבין צורך התפלה לפניו ית"ש, והלא רחמיו ית' מרובים כרחם אב על בנים, וכלום צריך לעורר רחמי אב על בנו. אכן ע"פ היסודות האמורים בעיקרי עניני תפלה, כוחם אתם להתמטיק הדינים ולהשתיק כל הקטרוגים, דאיתא בזה"ק (ח"ג צט.) עה"פ כי אני ה' אוהב משפט (ישעי' סא) שהקב"ה נתן למדת הדין לקטרג, וע"י התפלה ממתיק הדינים והקטרוגים.

ג.

והנה מן הענינים המעכבים את ההתעוררות וההתלהבות בתפלה, היא נפילת הרוח, בידעו את שפל מצבו, ואיך יעזו לגשת אל הקודש לשפוך שיח בפני ממ"ה הקב"ה, ועי"ז יפול הנופל ונסוג אחור. אך האמת שצריך להתחזק ביותר, כמאמר מרן הרה"ק מקוברין זי"ע, כי האדם שאינו מרהיב עוזו בנפשו לגשת בתפלה והשתפכות הלב לפני הקב"ה, גם אחרי שחטא בעבירה הגרועה ביותר, עדיין לא דרך על מפתן החסידות ועל מפתן היהדות. והטעם בזה, כי שורש היהדות והחסידות, שידע איש יהודי כי איך שהוא שפל ונבזה, הקב"ה הוא אביו שבשמים, ואם יחפץ באמת אזי כאב את בן ירצחו. וכמאמר מרן בעל דברי שמואל זי"ע, כתר יתנו לך ה"א מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה יחד כלם קדושה לך ישלשו וכו', אפי' מי שהוא בבחי' מטה מטה מטה, עד דיוטא התחתונה, גם הוא מסוגל להעלות כתר מלכות יחד עם מלאכים המוני מעלה. והוא כעין המובא בספה"ק בית אברהם (מאמרי שביעי ש"פ) כתר עליון איתו כתר מלכות ועלי איתמר מגיד מראשית אחרית וכו', בדורות אלו של עקבתא דמשיחא והחשכות גדולה מאד, עד שאפי' גדולי עולם מדורות קדומים לא היו יכולים לעמוד בפני מחנק האויר הטמא הזה, נתן הקב"ה כח מיוחד בדורות הללו שיוכלו עמוד, כדוגמת אלו החופרים

כי על ענין הבטחון נאמר שכל קויד לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך. וזו היתה דרגת חזקי' מלך יהודה שאמר אני ישן על מטתי וכו' (איכ"ר ד) מתוך בטחון מלא בישועתו ית'. והוא כמ"ד במדרש שוח"ט (תהלים כ"ה) ע"פ א' בך בטחתי אל אבושה, משל לאכסנאי שבא לעיר המלך ולן בחוץ מצאוהו שומרי המלך והתחילו להכות בו, א"ל אל תכוני שמבני בית המלך אני, הוליכוהו לפני המלך, א"ל המלך מכיר אתה אותי א"ל לאו, א"ל המלך א"כ איך אמרת שאתה מבני ביתי, א"ל איני מב"ב אלא בטחתי בך וברוב חסדיך, א"ל המלך הואיל ובי בטח הניחו לו, וכך אמר דוד א' בך בטחתי אל אבושה. ע"כ. והביאור בכ"ז שכל כמה שכח התפלה מועיל ע"י הדביקות בה' שממתקת הדינים, הרי כח הבטחון הגמור גדול עוד יותר, כי יש בזה דרגה עילאית ביותר של דביקות בה', ואם בך בטחתי אל אבושה, ולכך האמונה והבטחון הם מן היסודות שתפלתו של אדם תהי' מקובלת.

ג.

עוד יש בה בתפלה כניעת נפשו ורוחו וגשמתו לפני השי"ת עד התבטלותו הגמורה לפניו ית"ש. ולכן ענין תפלה צריך להיות בשברון לב וכמ"ד (תהלים נא) לב נשבר ונדכה א' לא תבוה, דהיינו שאף אם באמת ראוי הוא שיבוזהו על מעשיו, אך מכיון שלבו שבור ונדכה א' לא תבוה. ומשום כך אין עצה טובה יותר משברון לב בכדי שהתפלה תתקבל. וכמאמר הבעש"ט זי"ע לתלמידיו שכוונות התפלה הם ע"ד מפתחות הפותחים שערים, אכן לפעמים העלו המנעולים חלודה, ולא יכולים לפותחם ע"י מפתחות, אבל לב נשבר הוא כגרון הפותח כל השערים, ומשבר אפי' דלתות נחשת. והטעם כי ע"י שלבבו שבור בקרבו והוא כולו נכנע ומבוטל לפני ית"ש, מתבטלת הימנו מדת הדין, שאין מדת הדין שולטת אלא על הישות, אבל על בחי' „אין" אין חלות למדת הדין. וכל מקור היסורים הבאים על האדם הוא מחמת התגברות הדינים, לכן ע"י לב נשבר שהאדם מבטל עצמו לבחי' אין לפניו ית"ש, מתבטלים ממנו כל דינים קשים ונושע בכל עניניו. וזה סוד ענין הכריעות וההשתחויות בשמ"ע בתחלה